

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj IV.

V sredo 18. Srečana. 1846.

List 7.

Perjatlu k popotvi.

Vse, kar vsociga na svet' je, se vozi in spreha
'Z nižjiga do višjiga, 'z en'ga do družiga kraja:
Sonce takó, tak zvezde in kometi, tak mesec al luna,
Vsem jim poje hopsasa hujsasa godcova struna.

Te veličastno sprehajávne nebeške telesa
Posnemajo na zemlji vsóke in hitre kolesa;
In vsem, ki jih je blázena mati rodila,
Poje veselo tibejsa hopsasa godcova žila.

Tudi Tebi, moj dragi! bo zdajci prijetno zapela
In truma Merkurjeva ¹⁾ tibejsa hejsa te zibat hitela;
Skresan iz blažene matere krasnih in srečnih pleníc
Boš sedel na kurirji, ²⁾ ko de b' bil Merkurjevi stric!

Ter ter ter ter ter — škripala bo kajža kurirja,
Dálj ter dálj, sem ter tje, tje ter sem s tábo podirja
Od praga domač'ga hujsasa he! do Stajerske Drave;
Skoz Gradec prijazni hopsasa hot! na Istra ³⁾ planjave.

Koder vodila Te kolj bo pótna Terpsikora ⁴⁾ mila,
Bodo spremljále zvestó Te naše priserčne vošila:
Tode ne mudi se predolgo; ampak urno do Žiberta ⁵⁾
S šimeljnám quadrupedante zdrava nazaj spet pritibejta.

—k—

Podučenje, kakó se mora klavna živina in mesó ogledovati?

(Nadalje.)

Druga práv huda bolezin in pa žlahtnica vranč-
niga prisada je rak na jeziku (Zungenkrebs)
ki ga semtertje tudi sajevec ali ovčic v gerlu,
kriba ali mramor na jeziku imenujejo. Napada
posebno govejo živino; ima vse lastnosti vranč-

¹⁾ Merkur, pri Gerških bogovih: potohod ali pot; tudi bog bogastva, i. t. d.

²⁾ Kurir: poštni tekavni voz, ali tekavnik.

³⁾ Ister: staro ime Donove; od tod: Isterreich, Oesterreich.

⁴⁾ Terpsikora, pri Grekih: bognja plesa.

⁵⁾ Žibert: gostivnica blizo Ljubljane.

niga prisada, zraven tega pa to posebnost, de se
po verhu jezika bledorumenkasti, potem pa za-
černelo-višnjevi ali clo černi mehurji spahnejo.
Po teh mehurjih, ki so večidel le na jeziku, in
včasih le edin in velik, včasih pa dva, trije ali še
več, se razloči jezikov rak od navadne bolezi-
ni na gobcu.

Živina, ktere se ta bolezin prime, postane na
enkrat nepokojna, začne močno sliniti, šavsne naglo
po piči in pijači, tode vender ne je in práv malo
in težko pije; gobec je vroč; po verhu in ob kraji
jezika se napravijo bledorumeni, rudeči, rujavi in
višnjevi mehurji, ki v 12 — 24 urah črnkasti
postanejo, kteri so grahove, včasi pa clo orehove
velikosti; jezik je otekel; mehurji so s strupeno
sokrovco napolnjeni, ktera jezik razje takó, de še
clo iz gobca pade. Nagla je bolezin, večkrat že v
24. urah umori.

Če se mertva živina ogleda, se vidi imenova-
vana razjed in gnjiloba na jeziku in po gerlu; zra-
ven tega pa se še večidel po celim truplu vse to
narajma, kar smo unidan od vrančniga prisada
povedali, s katerim sta si v zlahti. Bog obvari, od
take živine kaj povžiti: gotova smert bi bila.

Enaka bolezin dostikrat tudi ovčé popada,
s tem razločkam, de se pri teh večidel na dlasni
po čelustih vgnjezdi, od koder se mehurji semtertje
po gobcu razširijo. Le sreča je, de se ta bolezin v
naših krajih malokdej prikaže. Ojstro je prepoveda-
no, tako živino klati in meso prodajati in povžiti.

Tudi pri prešičih se vrančni prisad dostikrat
prikaže v podobi mehurja na nebésu ali na jeziku;
spahne se okroglast, od konca belkast mehur, ki
je grahove velikosti in kmalo črn postane. Živino
nanagloma umori. Vsa taka živina je strupena; se
tedej ne sme jesti ne prodajati.

Še večkrat pa kužni kušarji, (kužna za-
davica, Anthrax-Bräune) prešiče moré. Kužni
kušar, ki živinče večidel v 24 urah zadavi, je
vrančni prisad, ki vso svojo moč na vrat
verže, takó de znotrej in zunej grozno otêče;
zatêče mu pa tudi glava in otekljina seže dostikrat